

Forebyggende helsearbeid på sau

Friskere geiter
NVH 20.-21. november 2006

Knut Ingolf Dragset

Privatpraktiserende i Rennebu.

Vaktsamarbeid med Meldal fra 2003, med Oppdal fra 2005.
7000 vf. sau i Rennebu, 25 000 vf. sau i vaktområdet.
Ingen geiter
10 år i stordyrpraksis, siste året med forebyggende helsearbeid på sau.
Status pr i dag: Helsetjenesteavtale med 10 besetninger i Oppdal og Rennebu.

Hvorfor drive med forebyggende helsearbeid på sau

- Enkeltindividet har liten verdi.
- Strukturrasjonalisering – store bruk, mange enkeltindivid med samme problem.
- Småfe er i forkant av utviklinga i forhold til storfe.
- Gir erfaring med tenkemåte og metodikk.
- Samarbeid mot felles mål – kick i hverdagen.

Hvordan komme i gang:

1. Rekrutter de "riktige" bøndene:
 - Må være interesserte.
 - Bør være medlemmer i sauekontrollen (geitekontrollen).
 - Bør registrere og rapportere inn sjukdomsopplysninger.
2. Start med tre til fire besetninger.
3. Få hjelp, fra en med erfaring, på de første besøkene. Siw Svendsen Bjørmo.
4. Etabler samarbeid med produksjonveilederne.
5. Finn aktuell årstid. For sau er dette:
 - Høst – før parring (november).
 - Vår – i god tid før lamming (februar, mars).

Skriv kontrakt.

AVTALE OM FOREBYGGENDE HELSEARBEID I SAUEBESÆTNINGER

Avtaltparter			
Navn	Storingsnummer	Veterinær	Slakteri
.....
Adresser
Postadresse
VEI/veistad
Postnummer
Postkassa
Postboks

Ridgningsskole: og evt.

1. Formål
Målet med avtalen er å drive systematisk forebyggende helsearbeid i besetningene. Partene skal arbeide for god helse på flere, god miljø, god gjennomslag, høy kvalitet på produksjon og god økonomi for saueprodusenten.

2. Besetningen skal:
• Være medlem i Sauekontrollen med innmelding av produksjonsdata og helsedata til sentral base.
• Engasjere alle brukere og produksjonspartene.
• Ha rutiner for smittebudsjettering i tillegg til de anbefalte HF-soner.

3. Skoleviser er ridgningsskoleviser skal:
• Være en faglig støtte for saueprodusent og veterinær.
• Bidra til at produksjonspartene, helsepartene og slakterifaget er tilgjengelig.

4. Veterinærens skole:
• Høke og faglig opplyst
• Samarbeide med andre fagfolk
• Føre helsekart

5. Besøk i besetningene
Veterinær skal ta initiativ til og gjennomføre besøkene som er avtalt

Ridgningsskoleviser:
• Gjennomføring av besetningens produksjonsdata, helsekart og helsekontroll
• Oppfølging av plan for vaksinasjon og parasittbekjempelse
• Besetningsgjennomgang med skriftlige beretning til mail og slakt
• Evt. gjennomgang og evaluering av slakt gjennomført i forrige periode

Grupperedning – drete soner
En gang i løpet av året, veterinærens veiledning individuelt eller i grupper over atleast soner.

6. Behandling av dyr
Ved behandling av dyr skal alltid forebyggende tiltak vurderes. Behandling skal bygge på diagnose sett av veterinær ved besøk i besetningen. Bruk av legemidler skal minimum fylle kravene i "KSLA" retningslinjer for bruk og forvaltning av medisin i produksjonsdyr.

7. Døking av kosteruder (avtaler årlig)
Slakteriets tjenester i besøk pr. år
Veterinærens tjenester pr. time
Ridgningsskoleviser pr. km

8. Oppfølging og varighet
Avtalen gjelder til den som opp gir en av partene. Avtalen utvides i 3 eksempelvis, en til hver av avtalepartene.

Date: Sted:

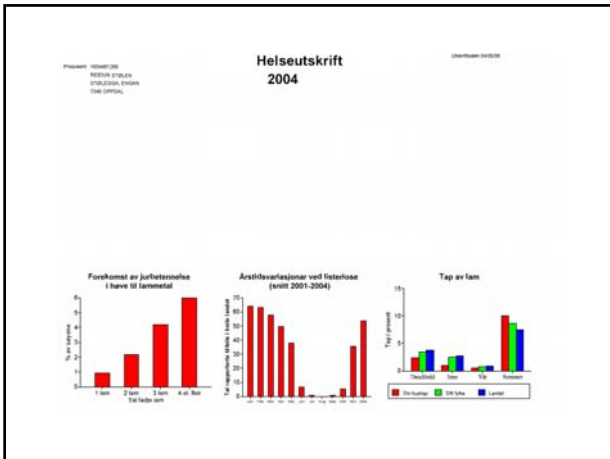
Produsent Veterinær Representant for slakteri

På gården:

Begynner i fjøset:

- Holdvurdering.
- Inndeling – etter alder, hold, ant. lam osv.
- Innredning – avlastingsrom i lammingen, vannforsyning.
- Miljøregistreringer – ventilasjon, lys osv.

Pass på tiden, noter ned spørsmål og kom tilbake senere i mer systematisk form.

Tiltak – gjennomsnittspris.

- Fokus på fett trekk:
 - Intensivere plukkslaktninga om høsten.
 - Lever flere lam tidligere.
 - Bestemme påsett så tidlig som mulig.
- Fokus på slakteklasse:
 - Vurdere å skille på kjønn i slutføring.

Tiltak – leddbetennelse.

- Råmelkstildeling
- Navledypning
- Klima
- Desinfeksjon, kalking med hydratkalk
- Isolat/sykerom for syke dyr

Oppfølgingsbesøk-2005.

- Produksjonsmålsetting:
 - Lykkes best med fett trekket.
- Sjukdomsmålsetting:
 - Sjukdomsregistreringen fungerer.
 - Har kommet i gang med sondeføring.
 - Ant. lam med leddbetennelse: 5

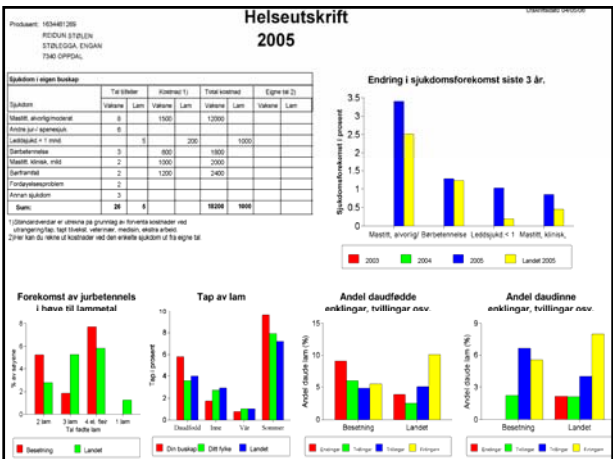
Artsutskrift buskap 2005
Faste middelrett

Fylke: Form: Dist: P.K. S. ut		Ridg. nr.		Skjema/år:		Rase:	
16	34	4012	6	9	801	09/05/2005	TOTALT

1634481285 REDUN, REDUN STØLEGG, ENGAN 7340 OPPDAL		Økonomi		Model i kontrollen		Avvik	
Lam, nr. pr. kg. kjøtt	28.79	29.90	-0.21				
Das, nr. pr. kg. kjøtt	10.70	9.98	0.82				
Lam, nr. pr. seie	308.93	303.41	5.52				
Avvik for alle seiere			12552.70				

DYRETTAL		LAM OM HAUSTEN		HUSSTYRING		KONGERT	
Tal med lam	Tal uten lam	Tal med lam	Tal uten lam	Tal med lam	Tal uten lam	Tal med lam	Tal uten lam
1174	1	155	517	324	207	277	93

LAMMETAP		FALLEDE		FALLEDE		FALLEDE	
Tap	Prosent	Tap	Prosent	Tap	Prosent	Tap	Prosent
9	0.8	4	0.5	50	0	63	0

Geitekontrollens utskrifter

- Periodeutskrift
- Årsutskrift
- Kjeingsliste
For utfylling av kjeingsoppl. og juropp.
- Parringsliste
For utfylling av parringsoppl.
- Vegeliste
For utfylling av vegeresutl.
- Stambok
Opplysninger om alle avdråttår til hver enkelt geit i buskapan

Tidspunkt		Stad		Tidspunkt		Stad	
Start	Slutt	Sted	Sted	Start	Slutt	Sted	Sted
14.01.10							

PERIODEUTSKRIFT GEITEKONTROLLEN																																																																																									
Kontrollnr:		31/10/06		Periode:		6		Tidspunkt: 7/11/06																																																																																	
Kontrollnr:		31/10/06		Periode:		6		Tidspunkt: 7/11/06																																																																																	
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">MERKEVEKSLING</th> <th colspan="4">Merkingsdato i år</th> <th colspan="4">Merkingsdato i år</th> </tr> <tr> <th>Merk</th> <th>Antall</th> <th>L.vekt</th> <th>M.vekt</th> <th>Prosent</th> <th>L.vekt</th> <th>M.vekt</th> <th>Prosent</th> <th>L.vekt</th> <th>M.vekt</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>JULI</td> <td>4138</td> <td>1319</td> <td>1.20</td> <td>4.30</td> <td>4.10</td> <td>4504</td> <td>1240</td> <td>3.20</td> <td>4.30</td> </tr> <tr> <td>AUGUST</td> <td>4642</td> <td>1505</td> <td>3.20</td> <td>4.20</td> <td>4.00</td> <td>4715</td> <td>1758</td> <td>3.30</td> <td>4.30</td> </tr> <tr> <td>SEPTEMBER</td> <td>3872</td> <td>2162</td> <td>3.20</td> <td>4.20</td> <td>3.80</td> <td>3776</td> <td>1818</td> <td>3.20</td> <td>4.30</td> </tr> <tr> <td>1/10-31/10</td> <td>2391</td> <td>2148</td> <td>3.26</td> <td>4.11</td> <td>4.38</td> <td></td> <td></td> <td></td> <td></td> </tr> <tr> <td>Sensitivitet</td> <td>24265</td> <td>1476</td> <td>1.05</td> <td>4.28</td> <td>3.92</td> <td>24050</td> <td>1164</td> <td>3.09</td> <td>4.35</td> </tr> <tr> <td>Kontrollnr.</td> <td>30542</td> <td colspan="2">Tidspunkt i år</td> <td>2005</td> <td colspan="2">Tidspunkt i år</td> <td>2006</td> <td colspan="2">2007</td> </tr> </tbody> </table>										MERKEVEKSLING		Merkingsdato i år				Merkingsdato i år				Merk	Antall	L.vekt	M.vekt	Prosent	L.vekt	M.vekt	Prosent	L.vekt	M.vekt	JULI	4138	1319	1.20	4.30	4.10	4504	1240	3.20	4.30	AUGUST	4642	1505	3.20	4.20	4.00	4715	1758	3.30	4.30	SEPTEMBER	3872	2162	3.20	4.20	3.80	3776	1818	3.20	4.30	1/10-31/10	2391	2148	3.26	4.11	4.38					Sensitivitet	24265	1476	1.05	4.28	3.92	24050	1164	3.09	4.35	Kontrollnr.	30542	Tidspunkt i år		2005	Tidspunkt i år		2006	2007	
MERKEVEKSLING		Merkingsdato i år				Merkingsdato i år																																																																																			
Merk	Antall	L.vekt	M.vekt	Prosent	L.vekt	M.vekt	Prosent	L.vekt	M.vekt																																																																																
JULI	4138	1319	1.20	4.30	4.10	4504	1240	3.20	4.30																																																																																
AUGUST	4642	1505	3.20	4.20	4.00	4715	1758	3.30	4.30																																																																																
SEPTEMBER	3872	2162	3.20	4.20	3.80	3776	1818	3.20	4.30																																																																																
1/10-31/10	2391	2148	3.26	4.11	4.38																																																																																				
Sensitivitet	24265	1476	1.05	4.28	3.92	24050	1164	3.09	4.35																																																																																
Kontrollnr.	30542	Tidspunkt i år		2005	Tidspunkt i år		2006	2007																																																																																	

ÅRSUTSKRIFT BUSKAP GEITEKONTROLLEN																																							
Kontrollnr:		26/01/06		Tidspunkt: 26/01/06		Tidspunkt: 26/01/06		Tidspunkt: 26/01/06																															
<table border="1"> <thead> <tr> <th colspan="2">MILKING</th> <th colspan="2">Milk</th> <th colspan="2">Milk</th> <th colspan="2">Milk</th> <th colspan="2">Milk</th> </tr> <tr> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> <th>Antall</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> <td>1</td> </tr> </tbody> </table>										MILKING		Milk		Milk		Milk		Milk		Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
MILKING		Milk		Milk		Milk		Milk																															
Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall	Antall																														
1	1	1	1	1	1	1	1	1	1																														

Markedsføring.

(Selg de jordbæra du har).

- Jordbær:
 - Bred biologisk bakgrunn.
 - Praktisk tilnærming.
 - Sosiale antenner.
- Min markedsføring:
 - 2004: Innlegg i Vet info - 3 kunder.
 - Fagmøte med Siw - 2 kunder.
 - 2005: Reklamebrev til alle medlemmer i SK i Oppdal, Meldal, Rennebu og Midtre Gauldal - 5 nye kunder.

Suksesskriterier for å lykkes.

1. Kollegialt samarbeid: (Spøll kvarander god)
 - Unne kolleger å lykkes.
 - Godta varierende bemanning i klinisk praksis. (Mer praksis på de som kjører).
 - Sparringspartnere.
2. Samarbeid med andre faggrupper:
 - Fyller huller i vår kunnskap
 - Kjenner produksjonsmiljøet godt.
3. Rydd plass:
 - Minst en fridag i uka.

Sammarbeidspartnere

1. Helsetjenesten for sau.
 - Synnøve Vatn.
 - Lisbeth Hektoen.
1. Produksjonsveilederne i Gilde.
 - Siw Svendsen Bjørmo.
 - Bjørn Wæhre.

Framtida.

1. Få med økonomi biten: (Effektivitetskontrollen, Ørt)
 - Krever samarbeid med flere faggrupper.
2. Fastdyrlege ordning:
 - Besøk til bestemte tider på året.
 - Inkludere rutinemessig klinisk arbeid.
3. Nettverk av dyrleger som driver forebyggende for erfaringsutveksling.
4. Kunnskapsbase på internett.

Takk for meg.

Spørsmål ?